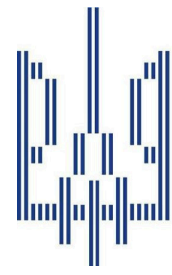

ЦЕНТР ДЕМОКРАТІЇ ТА
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

НАЦІОНАЛЬНА
СОЦІАЛЬНА СЕРВІСНА
СЛУЖБА УКРАЇНИ

КРІЗЬ ВИКЛИКИ ЗА ПОКЛИКОМ СЕРЦЯ

Аналітичний звіт за результатами
опитування волонтерів-іноземців
та легіонерів в Україні

листопад 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
МЕТОДОЛОГІЯ.....	4
РОЗДІЛ 1. ВОЛОНТЕРСТВО ІНОЗЕМЦІВ: ІСТОРИЧНИЙ І КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВИМІРИ.....	6
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМЦІВ-ВОЛОНТЕРІВ В УКРАЇНІ.....	10
РОЗДІЛ 3. ОГЛЯД ДИНАМІКИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМЦІВ ДО ВОЛОНТЕРСТВА В УКРАЇНІ, ЗОКРЕМА ПІСЛЯ 2022 РОКУ.....	14
РОЗДІЛ 4. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ВОЛОНТЕРІВ-ІНОЗЕМЦІВ.....	18
Демографічні показники респондентів.....	18
Статус респондентів-іноземців в Україні.....	18
Час першого приїзду в Україну.....	19
Поточні виклики та загрози, ідентифіковані з відкритого формату опитування.....	21
Потреби у правовій допомозі.....	23
Легіонери.....	24
РОЗДІЛ 5. ВЗАЄМОДІЯ ІНОЗЕМЦІВ-ВОЛОНТЕРІВ ІЗ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ...	27
РОЗДІЛ 6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	29
Додаткові коментарі.....	30
ВИСНОВКИ.....	31
ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ВЗАЄМОДІЇ З ІНОЗЕМНИМИ ВОЛОНТЕРАМИ.....	32

ВСТУП

З початком повномасштабного вторгнення РФ Україна отримала безпрецедентну підтримку від іноземних волонтерів, які надають гуманітарну допомогу, медичні послуги та іншу критично важливу підтримку. Раніше залучення волонтерів-іноземців до волонтерської діяльності в Україні здійснювалося переважно через міжнародні волонтерські програми задля культурного обміну, навчання, поширення найкращих міжнародних практик. Втім, війна створила новий контекст і значно ускладнила діяльність іноземних волонтерів та виявила ряд викликів з якими нині стикаються іноземці під час допомоги Україні. Це підкреслює потребу у системному перегляді наявних механізмів регулювання діяльності волонтерів-іноземців та забезпеченні належного супроводу.

Окремої уваги заслуговує факт, що значна частина іноземців також долучилася до лав Сил оборони України як добровольці-легіонери. Участь у військових формуваннях формує додатковий комплекс викликів, включно з правовим регулюванням їхнього статусу та безпековими ризиками.

Саме з метою системного виявлення проблем, з якими стикаються іноземні волонтери, медики та легіонери, Центр демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) у партнерстві з Національною соціальною службою України провів опитування, спрямоване на ідентифікацію ключових загроз та складнощів їхньої діяльності в Україні.

Мета дослідження полягає у виявленні проблем, з якими стикаються іноземні волонтери, включно з легіонерами, з метою подальшої розробки правових консультацій та рекомендацій для ключових стейкхолдерів щодо процесу правового врегулювання перебування та діяльності іноземців-волонтерів як під час війни, так і після її завершення.

Контекст та методологія дослідження. Дослідження проводилось з вересня 2024 по квітень 2025 року із застосуванням змішаного кількісно-якісного підходу. Опитування здійснювалося анонімно через Google Forms і включало як закриті, так і відкриті питання, що дозволило здійснити всебічний аналіз досвіду респондентів.

Методологічне забезпечення дослідження та визначення вибірки було здійснено командою Центру демократії та верховенства права (далі - ЦЕДЕМ). Аналіз проміжних результатів опитування, а також систематизацію та інтерпретацію даних виконала Дар'я Гросул, юристка ЦЕДЕМ. Окремі фрагменти Звіту були доопрацьовані спільно з представницями Національної соціальної сервісної служби України - Олександром Хамуленко та Марією Землянко.

Проміжні результати опитування були презентовані у грудні 2024 року, та доступні за [посиланням](#) та QR-кодом нижче.

МЕТОДОЛОГІЯ

Дослідження залученості іноземних волонтерів до діяльності в Україні базується на багатокомпонентній методологічній моделі, до якої входять чотири взаємодоповнювальні методи: кількісний та якісний аналіз в межах опитування респондентів, кабінетне дослідження та правовий аналіз. Такий підхід дозволяє поєднати різні типи даних і забезпечити як ширину охоплення феномену, так і глибину розуміння нормативних, організаційних та практичних аспектів діяльності іноземних волонтерів в Україні.

Окремим компонентом цього дослідження є **опитування**, яке здійснювалося як автономний інструмент збору емпіричних даних із чітко визначеними часовими межами та змішаною **кількісно-якісною структурою**. Опитування проводилося у період з вересня 2024 року по квітень 2025 року у форматі анонімної Google-форми, розробленої таким чином, щоб поєднати закриті питання для кількісного аналізу та відкриті питання, що дозволяли отримати якісні розгорнуті коментарі. Поширення анкети відбувалося через соціальні мережі, тематичні групи, волонтерські спільноти, канали організацій, які працюють із волонтерами-іноземцями та через емейл-повідомлення до організацій, що входять до переліку установ, які залучають іноземців та осіб без громадянства від Національної соціальної сервісної служби України. Такий спосіб забезпечив максимально можливе охоплення різних цільових груп за умов обмеженого доступу до повної вибіркової рамки.

Опитувальник був побудований за модульним принципом і складався з трьох послідовних блоків, що дозволяло розмежувати базові характеристики респондентів, їхній досвід перебування в Україні та взаємодії з державними інституціями, а також оцінити спектр викликів, з якими стикаються іноземні волонтери, медики чи військовослужбовці. Перший блок мав демографічний характер і включав питання про країну походження, статус респондента (волонтер, медик, військовий), а також час першого приїзду в Україну з метою волонтерства чи служби.

Другий блок був спрямований на ідентифікацію основних ризиків і бар'єрів, з якими респонденти стикаються під час своєї діяльності в Україні. Він включав запитання про ранжування ключових викликів за рівнем значущості, а також відкриті питання щодо конкретних загроз, з якими учасники зіштовхувалися на момент опитування. Додатково респонденти оцінювали актуальність описаних проблем як для себе, так і для ширшої групи іноземців.

Третій блок фокусувався на взаємодії іноземців з українськими державними органами. Респондентів запитували, чи стикалися вони з адміністративними або процедурними труднощами, наскільки ці проблеми залишаються актуальними, а також які зміни, на їхню думку, могли б покращити умови діяльності іноземних волонтерів в Україні.

Кабінетне дослідження охопило звіти неурядових організацій, наукові публікації та практики держав-членів ЄС. **Правовий аналіз** включає вивчення чинного законодавства України та підзаконних процедур, що регулюють діяльність, перебування і міграційний статус іноземних волонтерів, задля виявлення бар'єрів, колізій та прогалин у національному правовому полі.

Обмеження дослідження. Дослідження супроводжується низкою методологічних обмежень, які могли впливати на інтерпретацію результатів. Насамперед, використання обмеженої вибірки не забезпечує повної репрезентативності для всієї сукупності іноземних волонтерів в Україні, а самозвітність респондентів може містити суб'єктивні похибки. Доступ до окремих груп волонтерів, які працюють у зонах підвищеного ризику або не мають стабільного доступу до цифрових каналів, залишається обмеженим. Мовні бар'єри частини респондентів також могли впливати на точність та повноту їхніх відповідей.

Водночас, дослідження забезпечує комплексну багатовимірну рамку для оцінки організаційного та середовища, тоді як опитування виконує функцію емпіричного джерела даних, що дозволяє співставити індивідуальні практики, ставлення та досвід волонтерів із підтвердженими тенденціями і нормативними умовами. Розмежування цих двох рівнів дослідження дає змогу не лише описати фактичний стан залучення іноземних волонтерів, а й виявити структурні виклики, які потребують стратегічного вирішення у найближчі строки.

РОЗДІЛ 1. ВОЛОНТЕРСТВО ІНОЗЕМЦІВ: ІСТОРИЧНИЙ І КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Світове співтовариство визнає волонтерський рух одним із ключових аспектів демократичних суспільств і важливим механізмом підтримки загальнолюдських цінностей. Волонтерська діяльність у широкому розумінні – це добровільна, безоплатна й усвідомлена участь людей у суспільно корисних ініціативах, спрямованих на допомогу тим, хто її потребує, а також на зміцнення соціальної згуртованості та розвитку громад. Вона базується на принципах солідарності, гуманізму та активного громадянства й формує фундамент громадянського суспільства.¹

Саме завдяки цьому волонтерство протягом десятиліть перебуває у фокусі міжнародної політики та інституційної підтримки. Показовим є те, що ООН проголосила 2001 рік Міжнародним роком волонтерів, визнавши глобальну роль волонтерського руху у розвитку суспільств², а Європейський Союз, відзначаючи десятиліття цієї події, присвятив один із своїх тематичних років волонтерству.³ У Загальній декларації волонтерства підкреслюється, що саме волонтерська діяльність наповнює життя громад прагненням до миру, свободи, безпеки та справедливості.⁴

Особливої ваги волонтерство набуває у кризові періоди суспільного життя. Завдяки своїй гнучкості, швидкості реагування та близькості до потреб людей, волонтерські ініціативи здатні компенсувати недоліки державної соціальної політики, забезпечувати ефективну адресну підтримку та допомагати найбільш уразливим категоріям населення. Воно охоплює широкий спектр напрямів: від допомоги постраждалим унаслідок стихійних лих, екологічних чи гуманітарних катастроф і до підтримки громадян, що потерпають від соціальних викликів.

У класичному розумінні **міжнародне волонтерство** визначають як безоплатну діяльність, здійснювану добровільно та за власної ініціативи задля користі інших людей або спільнот за межами країни проживання. Сучасні підходи трактують міжнародне волонтерство як форму міжнародної співпраці, що може приносити користь як приймаючим країнам/громадам, так і самим волонтерам. У цьому розумінні волонтерство розглядається не лише як передача технічних навичок чи знань, але й як створення простору для обміну досвідом, розвитку соціального капіталу та зміцнення соціальних зв'язків.

Волонтерство із залученням іноземців в Україні почало набирати оберти ще в період становлення незалежності України, зокрема завдяки практикам обміну досвідом через програми міжнародної технічної допомоги. Однією з ключових міжнародних ініціатив став Корпус Миру США, який розпочав свою роботу в Україні у 1992 році. Саме тоді президенти України й Сполучених Штатів підписали міждержавну угоду про створення Корпусу Миру, і американські волонтери/ки почали працювати в

¹ Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. – К.: НІСД, 2015. – 36 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-02/volonter-697e4.pdf>

² UNGA Resolution 52/17: Declaration of 2001 as International Year of Volunteers, 1997. URL: <https://www.unv.org/publications/unga-resolution-5217-declaration-2001-international-year-volunteers>

³ CSC Briefing on the European Year of Volunteering 2011 – Ecumenical Centre, 2010. URL: <https://ceceurope.org/storage/app/media/uploads/2016/01/EuropeUpdate33attachmentVolunteering.pdf>

⁴ Universal Declaration on Volunteering — International Association for Volunteer Effort, 2001. URL: <https://www.iave.org/what-we-do/advocacy/universal-declaration/>

соціальних, освітніх і громадських проєктах разом із місцевим населенням.⁵ Так, за роки існування програми Корпусу Миру понад 3 420 волонтерів/ок вже долучилися до діяльності в Україні, що підтверджено в річному звіті Корпусу Миру за 2022 рік.⁶

Однією з перших і найбільш знакових подій, які продемонстрували спроможність України залучати іноземних волонтерів у широких масштабах, стало проведення чемпіонату Європи з футболу Євро-2012. Турнір став не лише спортивною, а й соціальною подією, що зібрала в містах-господарях понад 5,5 тисяч волонтерів та волонтерок, які працювали на 20 напрямках – від зустрічей уболівальників в аеропортах і роботи в метрополітені до підтримки на стадіонах та у фан-зонах. За даними керівника Волонтерської програми УЄФА Євро-2012 Андрія Банцера, інтерес до участі був безпрецедентним: після оголошення програми надійшло понад 24 тисячі заявок із більш як сотні країн світу. Портрет волонтера був вкрай різноманітним – у віковому діапазоні від 18 до 78 років, із середнім віком 24 роки; дві третини учасників становили жінки, а близько 10% – іноземці.⁷

Після Революції Гідності 2014 року волонтерський сектор в Україні не лише масштабувався, а й докорінно змінив свою природу. Він еволюціонував із набору локальних ініціатив у системний елемент національної стійкості, що компенсував провали державних інституцій у період гострої кризи. У цих процесах важливе місце посіли й іноземні волонтери, чия участь після 2014 року стала помітнішою, структурованішою та більш цілеспрямованою. На тлі російської агресії та зростання гуманітарних потреб вони почали долучатися не лише до оборонних та логістичних напрямків, а й до розвитку соціальних та освітніх ініціатив, що формували довгостроковий людський потенціал країни.

Одним із найбільш показових прикладів залучення іноземних волонтерів у цей період стала діяльність, спрямована на популяризацію вивчення англійської мови та інтеграцію українських дітей у глобальний освітній контекст, як от у межах громадської ініціативи GoGlobal.⁸ Волонтери/ки з різних країн світу працювали в літніх мовних таборах, викладали у школах малих міст і селищ, проводили інтерактивні заняття та розмовні практики. Їхня присутність забезпечувала школярам доступ до автентичного мовного середовища, підвищувала якість мовної підготовки та значно посилювала мотивацію до навчання. Водночас ці програми створювали простір для міжкультурної взаємодії, сприяли побудові горизонтальних зв'язків між українською молоддю та міжнародною спільнотою, а також формували проєвропейські ціннісні орієнтири.

Зі зростанням співпраці з Європейським Союзом міжнародне волонтерство в Україні значною мірою трансформувалося завдяки програмі Erasmus+ та Європейському корпусу солідарності (з англ. The European Solidarity Corps). З моменту свого запуску в грудні 2016 року Європейський корпус солідарності залучив понад 175 000 молодих

⁵ "Корпусу миру виповнилось 60 років", онлайн видання Голос Америки Українською, 2021. URL: <https://welfare.green/docs/tips-guides/donori-ta-finansovi-organizacii/korpus-miru-ssha-v-ukraini/>

⁶ Annual Report 2021 - 2022, Peace Corps Ukraine, 2022. URL: https://files.peacecorps.gov/documents/AR_2021-22_English.pdf?utm

⁷ "Волонтери УЄФА на Євро-2012: хто вони і що саме роблять?" - Богдана Костюк, Радіо свобода, 2012. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/24621868.html>

⁸ "П'ять історій іноземних волонтерів, що вчили англійської українських дітей у провінції", Анастасія Одінцова, журнал Новое Время, 2017. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/p-jat-istorij-inozemnih-volonteriv-shcho-vchili-anglijskoji-ukrajinskih-ditej-v-provintsiji-1768465.html>

людей, які виявили зацікавленість до волонтерських ініціатив по всій Європі.⁹ Програми Європейського корпусу солідарності і нині надають можливість індивідуального волонтерства іноземцям терміном від кількох тижнів до декількох місяців за напрямками інклюзії, культури, довкілля тощо. Для України це стало значним кроком: вона увійшла до країн-партнерів програми, що дозволило українським організаціям громадянського суспільства залучати молодь з ЄС і реалізовувати місцеві проекти із урахуванням міжнародних контекстів.

Завдяки таким ініціативам сформувалася більш стала багатопланова волонтерська екосистема, де іноземці не лише приїжджали для одноразової допомоги Україні, а й задля роботи над довгостроковими проектами розвитку громад. Таке залучення іноземців сприяло розвитку громадянського суспільства в Україні, передавало знання та підтримувало інституційну спроможність громадського сектору України.

Досвід залучення іноземних волонтерів, накопичений після 2014 року, став важливим структурним підґрунтям для подальшої мобілізації міжнародної підтримки після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році. Саме в період 2014–2021 років сформувалися перші сталі канали комунікації, довіри та координації між українськими громадськими організаціями та іноземними волонтерами. Ці практики створили інституційні та культурні передумови для більш системного залучення іноземців у майбутньому.

У 2022 році залучення іноземних волонтерів набуло безпрецедентного масштабу та стратегічного значення. На відміну від попередніх років, коли участь іноземців була більш вибірковою та сконцентрованою навколо окремих освітніх чи соціальних проектів, у 2022–2024 роках іноземне волонтерство трансформувалося у багатовимірний феномен, що охоплює гуманітарну, медичну, логістичну, інформаційну, а подекуди й оборонну сфери. Масштабні переміщення цивільного населення, руйнування критичної інфраструктури, потреба в евакуації, медичній допомозі, психологічній підтримці та міжнародній адвокації створили запит на нові компетентності, які іноземні волонтери змогли оперативно надати. На сьогодні чимало з них працюють у складі місій міжнародних організацій, благодійних фондів, медичних бригад або невеликих волонтерських груп, що прибувають для допомоги конкретним громадам. Водночас, значна частина волонтерів діє автономно, реагуючи на запити знайомих українців/ок, військових підрозділів або гуманітарних центрів.

Досвід європейських та міжнародних інституцій свідчить, що міжнародне волонтерство виконує стратегічну роль у формуванні соціального капіталу та демократичної культури, а також у розвитку міжкультурного діалогу. Країни-донори системно підтримують такі програми, усвідомлюючи, що вони сприяють глобальній соціальній активності та розвитку громадянського суспільства.¹⁰ Для України це означає, що міжнародні волонтери не просто долучаються до гуманітарного реагування, а стають каталізаторами трансформації місцевих організацій,

⁹ "In Action" European Solidarity Corps Factsheet, 2019. URL: https://youth.europa.eu/sites/default/files/european_solidarity_corps_factsheet.pdf#:~:text=Since%20its%20launch%20in%20December%202016%2C%20the.to%20help%20in%20solidarity%20action%20across%20Europe.

¹⁰ White paper on the voluntary sector: report no. 10 (2018-2019) to the storting, Norwegian ministry of culture, 2020. URL: https://www.unesco.org/creativity/en/policy-monitoring-platform/list?fq%5Bsm_unsc_field_ref_countries_label%5D%5B%5D=Norway&hub=489

підвищують їхню професійну спроможність і стандарти управління, створюють мережі міжнародної підтримки та потенційні майданчики для довгострокової співпраці у сфері безпеки, освіти та розвитку громадянського суспільства. Це створює стратегічну синергію, коли інтереси країни-партнера та інтереси України збігаються, а кожна сторона отримує довгострокові переваги у вигляді професійних компетенцій, міжнародної комунікації та соціального капіталу.

Водночас, попри значний потенціал, явище іноземного волонтерства в Україні залишається недостатньо дослідженим. Академічний дискурс здебільшого фокусується на позитивних результатах та вигодах міжнародних волонтерських практик, залишаючи поза увагою системні ризики та виклики: серед них – питання безпеки та правового захисту, культурної адаптації, ефективної інтеграції в локальні процеси, а також потенційний дисбаланс у ресурсах і компетенціях між волонтерами та місцевими організаціями. Аналіз цих аспектів є необхідним для формування більш комплексного розуміння ролі іноземних волонтерів як чинника стійкості та розвитку українського громадянського суспільства.

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМЦІВ-ВОЛОНТЕРІВ В УКРАЇНІ

В Україні питання залучення іноземців до волонтерської діяльності регулюється кількома нормативно-правовими актами. Основним, звісно, є Закон України «Про волонтерську діяльність», який визначає загальні засади, права та обов'язки волонтерів і організацій, що їх залучають. Водночас, для іноземців ключове значення має також Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», який встановлює процедури в'їзду, перебування, отримання дозволів і документів, що фактично визначають можливість легального волонтерства в Україні. Дотичним до діяльності волонтерської спільноти, що доставляють, супроводжують гуманітарну допомогу та організовують її надходження в Україну також є Закон України «Про гуманітарну допомогу».

На перетині цих законодавчих актів формується правове поле, в якому діють міжнародні волонтери, гуманітарні працівники та іноземні фахівці, залучені до діяльності українських організацій.

Відповідно до статті 5 Закону «Про волонтерську діяльність» залучати іноземних волонтерів в Україну можуть лише неприбуткові організації.

Ознайомитися із рекомендаціями ЦЕДЕМ для організацій громадянського суспільства, які залучають волонтерів-іноземців (2023 р.) можна за [посиланням](#) та QR-кодом.

Ключовою передумовою такого залучення є внесення неприбуткової організації в Україні до переліку організацій, що залучають іноземців та осіб без громадянства для провадження волонтерської діяльності на території України. Адміністрування переліку таких організацій здійснює Національна соціальна сервісна служба України, яка протягом трьох робочих днів після отримання належним чином оформленої заяви зобов'язана розмістити інформацію про організацію на своєму вебсайті.

Процедура внесення організації до переліку передбачає подання заяви, де має бути чітко описана діяльність організації, її контактні дані та наявні публічні ресурси, а також зазначені персональні дані залучених волонтерів із описом їхніх завдань і строків виконання роботи. Додатково подаються статут організації, виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань та документ, що підтверджує неприбутковий статус. З практичної точки зору, найефективнішим механізмом подання документів є використання Урядового контактного центру.

Загальні правила перебування іноземців на території України встановлені Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», згідно з яким громадяни держав із безвізовим режимом можуть перебувати на території України до 90 днів протягом 180 днів. Для представників інших країн необхідно попередньо оформити візу для в'їзду на територію України. У разі необхідності довшого

перебування для здійснення волонтерської діяльності іноземець має отримати посвідку на тимчасове проживання.

Отримання посвідки на тимчасове проживання, що дає іноземцю можливість легально проживати та здійснювати волонтерську діяльність в Україні протягом одного року (з подальшим продовженням), можливе лише за наявності попередньо оформленої візи D10, що визначено статтею 52 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства». Виняток передбачений лише для громадян Республіки Білорусь, які можуть подавати документи безпосередньо на території України. Згідно з вимогами Державної міграційної служби України, іноземець повинен звернутися не пізніше ніж за 15 робочих днів до закінчення дозволеного строку перебування.

Для отримання візи D10 іноземцю необхідно подати до консульської установи України за кордоном оригінали документів від української організації, що запрошує волонтера: подання про запрошення, гарантійний лист щодо покриття витрат, пов'язаних із перебуванням та виїздом, а також завірену виписку з ЄДР. На практиці важливим є той факт, що МЗС України не визначає стандартної процедури передачі оригіналів документів за кордон, тому організаціям рекомендовано або обирати консульські установи поблизу кордону, або забезпечувати фізичний доступ волонтера до документів під час подання. Іноземець також зобов'язаний мати дійсний паспорт та медичне страхування строком понад три місяці.

Перелік документів від організації до іноземця, що прагне отримати посвідку на тимчасове проживання, фактично дублює пакет для візи D10: подання, гарантійний лист, виписка з ЄДР та витяг із переліку організацій на веб-сайті Нацсоцслужби. На момент подачі заяви іноземець повинен мати чинне страхування життя і здоров'я строком більш ніж на один рік.

Відповідно до частини 10 ст. 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою участі в міжнародних та регіональних волонтерських програмах чи участі в діяльності організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність», інформація про які розміщена на офіційному веб-сайті НССУ, і отримали посвідку на тимчасове проживання та здійснюють волонтерську діяльність на базі зазначених організацій та установ, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період провадження такої діяльності.

[Ознайомитися із деталізованими консультаціями ДМСУ та ЦЕДЕМ щодо правил перебування в Україні іноземців під час режиму воєнного стану та щодо проходження перевірки місця проживання іноземців при оформленні посвідок на тимчасове та постійне проживання можна за посиланнями та QR-кодами.](#)

Однак описана вище чинна нормативна база не забезпечує достатньої узгодженості між вимогами міграційного законодавства та реальними потребами гуманітарного сектору, особливо в умовах воєнного стану. Саме ці прогалини й стали предметом аналізу в межах дослідження.

Наявні правові виклики:

1) Під час війни організації громадянського суспільства часто залучають волонтерів в екстрених ситуаціях, коли оперативність і негайна допомога мають критичне значення (сфера відбудови, розмінування, тощо). Процедура отримання візи затягує процес їхнього прибуття та легалізації на території України, що може завадити своєчасній участі в гуманітарних місіях або допомозі армії чи цивільним людям. Разом з тим, для співробітників міжнародних медичних чи гуманітарних організацій, фондів чи програм, інших організацій, які прибувають в Україну на запрошення Кабінету Міністрів України для надання гуманітарної допомоги населенню, на період дії воєнного стану передбачений безвізовий режим в'їзду в Україну. Подібної можливості для волонтерів неприбуткових організацій наразі немає.

2) Іншою проблемою є завищені ставки консульських зборів для отримання візи типу D, що є передумовою отримання посвідки на тимчасове проживання. В середньому в Україні тарифна ставка для волонтерів-іноземців встановлена на рівні 65 доларів США. Однак для ряду країн такий консульський збір є надмірно завищеним. Наприклад, для громадян Бельгії такий збір становить 622 долари США, для громадян Італії, Чехії, Франції – понад 100 доларів США. Хоча у випадку громадян Південної Кореї, Латвії, Німеччини, Північної Македонії, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини, Угорщини, Чорногорії та Японії довгострокові візи оформлюються безкоштовно. Для волонтерів, які часто фінансують свою діяльність самостійно або через обмежені бюджети благодійних організацій, такі витрати можуть стати суттєвим стримувальним фактором для участі в гуманітарній діяльності в Україні. Це не лише ускладнює процес залучення іноземної допомоги, але й може негативно вплинути на оперативність волонтерських місій.

Окрім цього, в умовах воєнного стану більшість представників гуманітарних місій, що приїжджають для провадження волонтерської діяльності, подають документи для термінового розгляду, а згідно п. 24 Правил оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію, затверджених постановою КМУ від 01.03.2017 р. № 118, плата за терміновий розгляд здійснюється в подвійному розмірі. Відповідно, це становить значний та необґрунтований фінансовий тягар на волонтерів та організації, що їх залучають.

3) Волонтери, які в'їжджають в Україну на умовах безвізу, та хочуть лишитися в Україні після закінчення безвізового періоду (здебільшого 90 днів), мають податися на оформлення візи D для отримання посвідки на тимчасове проживання та виїхати для цього у країну походження.

Тому на практиці іноземні волонтери та гуманітарні працівники з країн з безвізовим режимом з Україною (з метою економії коштів та/або небажанням занурюватись в бюрократичні процедури) перебувають на території України на умовах безвізу – у строк до 90 днів протягом 180 днів на рік. Часто ці строки протерміновуються, а волонтери через необхідність продовження своєї волонтерської діяльності

залишаються в Україні на довший період, а отже – порушують законодавство. Водночас, неможливість перетинати державний кордон обмежує їх у діяльності з надання допомоги: переміщувати гуманітарні вантажі, транспортні засоби, брати участь в евакуації українців за кордон тощо. Ситуація з громадянами з країн візового режиму ще більш критична, адже вони не мають права навіть на 90-денне волонтерство без отримання необхідної візи.

Як наслідок, від цього страждають ОГС та міжнародні організації, які співпрацюють з іноземними волонтерами та гуманітарними працівниками, адже останні змушені зупиняти свою волонтерську діяльність, і відповідно ОГС та міжнародні організації втрачають велику кількість висококваліфікованих іноземних волонтерів, яких доволі важко замінити. Страждає й імідж держави Україна, оскільки на даному етапі перебігу війни відсутня політика підтримки і стимулювання залучення висококваліфікованих фахівців в усіх критично важливих для відновлення і відбудови сферах в якості волонтерів. В умовах війни необхідно спрощувати такі процедури, щоб максимально сприяти притоку волонтерів та забезпечити їхню правову безпеку під час перебування в Україні.

4) Додатково спостерігається проблема з необхідністю реєстрації та перевіркою місць проживання волонтерів-іноземців. Іноземці та особи без громадянства, які прибули на територію України для участі в міжнародних та регіональних волонтерських програмах чи участі в діяльності організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів, зобов'язані декларувати місце проживання відповідно до ст. 5 Закону України «Про надання 17 публічних (електронних публічних) послуг щодо декларування та реєстрації місця проживання в Україні» та згідно з Постановою КМУ № 322 від 25 квітня 2018 р. «Про затвердження зразка, технічного опису бланка та Порядку оформлення, видачі, обміну, скасування, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсною та знищення посвідки на тимчасове проживання». Власники житлових приміщень, які здають приміщення в оренду таким іноземцям, не схильні дозволяти декларування таких іноземців в орендованих приміщеннях. Це сприяє зверненню іноземців до сірих схем та витратам додаткових коштів на реєстрацію місця проживання, яке часто не відповідає фактичному місцю проживання іноземця.

РОЗДІЛ 3. ОГЛЯД ДИНАМІКИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМЦІВ ДО ВОЛОНТЕРСТВА В УКРАЇНІ, ЗОКРЕМА ПІСЛЯ 2022 РОКУ

Динаміка залучення іноземців до волонтерської діяльності в Україні після початку повномасштабного вторгнення демонструє сталі коливання з тенденцією до поступового зменшення, але не до згасання інтересу.

За даними Національної соціальної сервісної служби України, у 2022 році в Україні організації та установи офіційно залучили 231 іноземного волонтера, у 2023 році – 354, у 2024 році – 322, а станом на жовтень 2025 року – 221 особу.¹¹ Водночас, офіційна статистика, попри свою важливість для загального вимірювання масштабів явища, не відображає реальної картини залучення іноземців до волонтерства в Україні. Дані Нацсоцслужби фіксують лише тих волонтерів, які були залучені через організації, включені до офіційного реєстру, та у випадку, коли такі організації повідомили про залучення таких волонтерів. Тоді як значна частина іноземних волонтерів діє поза межами цього формального поля, допомагаючи Україні через короткострокові туристичні поїздки, беручи участь у неформальних волонтерських ініціативах або здійснюючи волонтерську діяльність дистанційно на користь українських громад і армії. Реальна кількість іноземців, залучених до підтримки України після 2022 року, є значно більшою, а їхній внесок – багатовимірним, інколи критично важливим для гуманітарної та оборонної стійкості держави.

Національна соціальна сервісна служба України закликає організації та установи, які залучають волонтерів, зокрема іноземців та осіб без громадянства, неухильно дотримуватися вимог Закону України «Про волонтерську діяльність». Звертаємо увагу на частину 6 статті 5 Закону, відповідно до якої організації та установи повинні протягом п'яти робочих днів від моменту залучення волонтера-іноземця письмово інформувати про це центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності (Національну соціальну сервісну службу України).

Надання такої інформації є важливим не лише в контексті виконання законодавчих вимог. Актуальні дані дають можливість формувати релевантну статистику щодо залучення іноземних волонтерів та осіб без громадянства. Ці статистичні дані необхідні для здійснення якісної аналітичної роботи, що є надзвичайно важливою в контексті формування державної політики у сфері розвитку волонтерської діяльності, реагування держави на виклики та проблеми, що виникають під час провадження волонтерської діяльності, організації співпраці з міжнародним партнерами та донорами.

Своєчасне інформування також допомагає створенню для іноземних волонтерів відповідних сприятливих умов під час їх перебування на території України та провадження ними волонтерської діяльності, а також забезпеченню передбачених законодавством гарантій.

Показники залучення іноземних волонтерів є важливим сигналом міжнародної підтримки України як у воєнний, так і в післявоєнний періоди.

¹¹ Дані отримані за результатами запитів на надання публічної інформації до Нацсоцслужби

Важливою тенденцією після 2022 року стало також активне залучення висококваліфікованих іноземних фахівців, що суттєво трансформувало структуру міжнародного волонтерства в Україні та підняло його значення з рівня міжнародної солідарності до рівня забезпечення критично важливим кадровим потенціалом. Йдеться не лише про традиційних волонтерів у гуманітарних місіях, а про висококваліфікованих лікарів, психологів, саперів, інженерів-будівельників, фахівців з реабілітації, кризових менеджерів, логістів та водіїв-евакуаторів, які фактично закривають прогалини, що виникли внаслідок виснаження національного людського капіталу під час повномасштабної війни. Масовий призов українських спеціалістів до війська створив дефіцит у низці професійних сфер, і саме іноземні експерти стали тим резервом, який дозволив підтримувати стабільність критичних послуг.

Показовим тут є і те, що після 2022 року значно розширилася географія та професійна диверсифікація іноземної допомоги: залучаються фахівці з країн ЄС, Північної Америки, Японії, Австралії, Латинської Америки та Близького Сходу – часто з унікальними компетенціями у сферах, де Україна не має достатньої кількості підготовлених кадрів.

Одним із прикладів «волонтерства високої спеціалізації» є широке залучення іноземних лікарів, що нині працюють у військових і цивільних медзакладах, фактично підтримуючи медичну систему під час пікових навантажень. Міністерство охорони здоров'я України з лютого 2022 року офіційно запросило іноземних лікарів долучатися до надання допомоги цивільним та військовим. Цей крок був закріплений урядовими рішеннями й став підґрунтям для низки нормативних змін, спрямованих на спрощення доступу іноземних медичних працівників до українських медичних закладів. Кожен заклад охорони здоров'я отримав право самостійно залучати іноземних фахівців, що дозволило значно оперативніше реагувати на медичні потреби під час війни. Історії окремих фахівців, як-от **французького ерготерапевта Еріка Сінке**, який працює з пораненими українськими військовими, ілюструють практичну цінність міжнародної професійної підтримки для української системи реабілітації та формування нових підходів до роботи з пацієнтами.

Суттєвим напрямом іноземного волонтерства стала допомога українській армії. Приклад **польського волонтера Матеуша Водзінського**, який організовує транспортування автомобілів для підрозділів Збройних сил України, демонструє, наскільки вагомою є роль іноземців у логістичному забезпеченні військових потреб. Такі форми участі рідко підпадають під класичне визначення волонтерської діяльності в європейських країнах, проте в Україні вони стали важливою частиною підтримки оборони та демонстрацією особистої відповідальності іноземних громадян перед країною, що протистоїть агресії.

Не менш значним є внесок іноземних волонтерів у підтримку цивільного населення, особливо тих, хто зазнав втрат і травм унаслідок російських атак. Історії таких людей, як **бразилійки Роберти Морато Рістер**, яка працює з людьми у складних життєвих обставинах, чи **японського волонтера Фумінорі Цучіко**, відомого відкриттям соціальних кафе у Харкові, формують нову культуру міжнародного співробітництва. Їхня діяльність не лише забезпечує пряму допомогу українцям, а й створює важливі простори взаємопідтримки, що сприяють відновленню громади.

Окремо варто відзначити внесок іноземних фахівців у розбір завалів та відбудову, що стало особливо актуальним після масованих атак на цивільну інфраструктуру. **Австралієць Манфред Хін**, волонтер-будівельник із понад 40-річним досвідом, окрім свого експертного внеску, також наголошує на системних потребах – Україна потребує значної кількості кваліфікованих спеціалістів з огляду на залученість великої кількості українських спеціалістів-будівельників до служби в Збройних силах.

Водночас, іноземці не лише долучаються до роботи на місцях, а й створюють власні організації для допомоги Україні. Яскравим прикладом є діяльність **Ади Уордсуорс**, британки, яка заснувала та керує благодійним фондом KNARPP у Харкові, займаючись фандрейзингом та реалізацією гуманітарних програм.

Практика залучення волонтерів-іноземців українськими організаціями громадянського суспільства (ОГС) також істотно трансформувалася після 2022 року, набувши більш системного, інституціоналізованого та стратегічного характеру. Після 24 лютого 2022 року значну роль почали відігравати волонтерські платформи, створені саме для підтримки іноземцями України у воєнний час. Однією з найбільш помітних стала **VolunteeringUkraine.com**, що функціонує як агрегатор можливостей і канал комунікації між українськими волонтерськими ініціативами та іноземцями, які бажають долучитися до гуманітарних, логістичних, медичних чи комунікаційних проєктів. Подібні платформи задовольняють ключову потребу війни – швидку мобілізацію допомоги – і тим самим компенсують брак державних механізмів залучення міжнародних добровольців.

Окреме місце посідають великі українські та діаспорні ініціативи, що працюють із волонтерами-іноземцями у рамках сталих гуманітарних проєктів. Наприклад, Razom for Ukraine, Volunteers for Ukraine (VfU) та Український Червоний Хрест системно долучають іноземних добровольців до процесів логістики, роботи на гуманітарних складах, програм з евакуації цивільних, медичного забезпечення або підтримки внутрішньо переміщених осіб. Ба більше, такі організації не лише забезпечують іноземцям можливість долучитися до допомоги Україні, але й проводять їхню підготовку – інструктажі з безпеки, розуміння контексту війни та адаптацію до високоризикового середовища.

Чимало іноземних волонтерів, поряд із наданням благодійної допомоги та професійної підтримки, також виступають комунікаційними «мостами» між Україною та іншими країнами. Вони передають світові реалії українського контексту, сприяючи формуванню більш об'єктивного сприйняття ситуації в Україні серед громадськості та політичних еліт у країнах походження. Водночас їхня присутність зміцнює внутрішні українські системи через передачу міжнародних практик, знань. Такий двосторонній ефект міжнародного волонтерства не лише підсилює потенціал українських організацій, але й створює основу для довгострокових партнерств та кооперації на рівні держав і громад.

Завдяки правильно і вчасно донесеній інформації, іноземцям вдається також активно залучати благодійну допомогу в Україну, фандрейзити. У багатьох випадках іноземні волонтери виконують роль амбасадорів України у своїх країнах, ініціюючи збори коштів на військові та гуманітарні потреби, організовуючи донатні тури, соціальні акції, тематичні спортивні чи культурні челенджі. Дані дослідження «Звіт про результати опитування організацій громадянського суспільства, які залучають

волонтерів», проведеного ЦЕДЕМ у 2025 році, демонструють, що залучення іноземців до фандрейзингу є менш поширеним, ніж участь у волонтерських роботах, але водночас є стратегічно важливим. Близько 60% опитаних ОГС залучають іноземних волонтерів загалом, однак лише поодинокі організації дозволяють волонтерам напряму збирати кошти. Лише одна організація повідомила, що волонтери за кордоном займаються виключно фандрейзингом, тоді як ще дві допускають можливість проведення індивідуальних зборів через персональні банківські рахунки волонтерів з подальшим переказом коштів на офіційні рахунки ОГС. Більшість організацій натомість залучає волонтерів до допоміжних фандрейзингових процесів – пошуку потенційних донорів, поширення інформації про потреби чи комунікації з аудиторіями за кордоном, але не до прямого збору коштів. Такий обережний підхід демонструє високий рівень усвідомлення ризиків, пов'язаних із фінансовою відповідальністю, звітністю та репутацією.¹²

Принципи співпраці між ОГС та волонтерами, які залучаються до зборів коштів, вирізняються підвищеним рівнем юридичної формалізації. Організації, які дозволяють волонтерам здійснювати прямий збір коштів, послуговуються нормами Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», укладають із волонтерами окремі угоди та оформлюють довіреності. Волонтери проходять обов'язкову перевірку, отримують інструкції щодо комунікації та фінансової звітності – такий механізм слугує захистом як для організації, так і для донорів. Додатково ОГС відзначають, що впровадження контролю за збором коштів та юридичного оформлення співпраці знижує ризики шахрайства.

¹² Національна оцінка ризиків 2025: звіт про результати опитування ОГС, які залучають волонтерів, Центр демократії та верховенства права, 2025. URL: <https://cedem.org.ua/news/nor-2025-opytuvannia/>

РОЗДІЛ 4. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ВОЛОНТЕРІВ - ІНОЗЕМЦІВ

Опитування волонтерів-іноземців дозволяє кількісно-якісним методом окреслити реальну картину їхньої участі у волонтерських та гуманітарних ініціативах в Україні після 2022 року. В опитуванні взяли участь 81 іноземний громадянин/ка, що здійснюють волонтерську діяльність або служать в Україні. Зібрані дані не лише відображають соціальний профіль учасників, але й демонструють форми залучення, рівень інтеграції в діяльність українських організацій громадянського суспільства та ключові виклики, з якими вони стикаються. Аналіз цих результатів є критично важливим для осмислення того, наскільки чинна нормативно-правова база та інституційні механізми відповідають реальним потребам волонтерів-іноземців і організацій, що з ними працюють. Він також створює підґрунтя для подальших рекомендацій щодо вдосконалення державної політики у сфері волонтерства та міграційного регулювання в умовах повномасштабної війни.

Демографічні показники респондентів

Аналіз демографічного складу респондентів свідчить про значне географічне розмаїття волонтерів-іноземців, залучених до діяльності в Україні. Переважну більшість учасників опитування становили громадяни США (37%) та Великої Британії (17.3%), що відображає традиційно високий рівень зацікавленості громадян цих країн у підтримці гуманітарних і волонтерських ініціатив України. Невеликими, але помітними були групи волонтерів/ок із Німеччини та Франції, Швеції та Чехії, а також Ірландії, Данії, Канади та Австралії. Поодинокі репрезентовані громадяни/ки Швейцарії, Португалії, Польщі, Філіппін, Нідерландів, Нової Зеландії, Литви, Латвії, Колумбії, Білорусі, Азербайджану, Австрії та Аргентини.

Варто зазначити, що серед респондентів також є особи з множинним громадянством (Німеччина/Велика Британія/Ірландія) та апатриди.

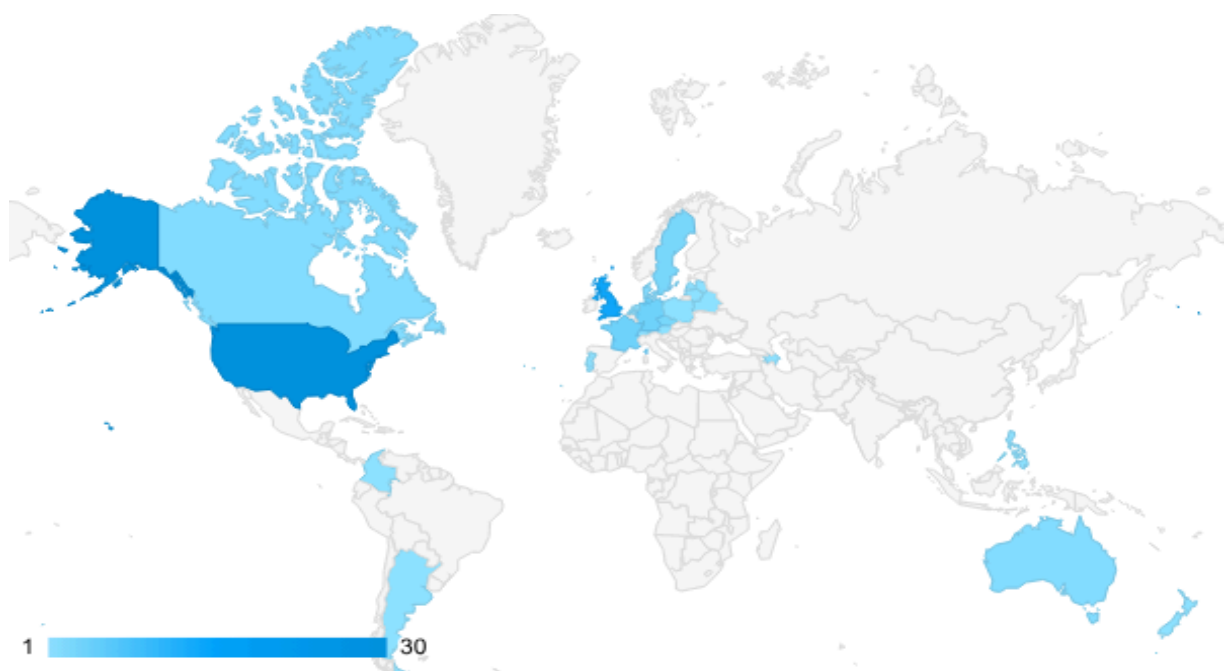

Рисунок 1. Розподіл респондентів за демографічним складом (кількісно), вересень 2024 - квітень 2025, N=81

Статус респондентів-іноземців в Україні

Аналіз професійно-рольового статусу респондентів дає змогу виокремити кілька структурно відмінних категорій іноземців, залучених до допомоги Україні. Найчисельнішою групою є волонтери – 77,8% від загальної кількості опитаних.

Окрему, менш чисельну, але функціонально важливу групу становлять волонтери-медики та військовослужбовці іноземного походження (по 8,6% та 7,4% відповідно), а також волонтери-інструктори. Кілька респондентів визначають свій змішаний статус (волонтер, медичний працівник, водій гуманітарної допомоги).

Окремо слід виділити інші форми участі, представлені такими поодинокими ролями, як очільник благодійної організації, представник міжнародної НУО, спонсор тощо. Наявність цих ролей демонструє, що іноземці не обмежуються «польовим» волонтерством, а долучаються до більш комплексних моделей підтримки, включно з управлінням проєктами, фандрейзингом та розбудовою партнерств.

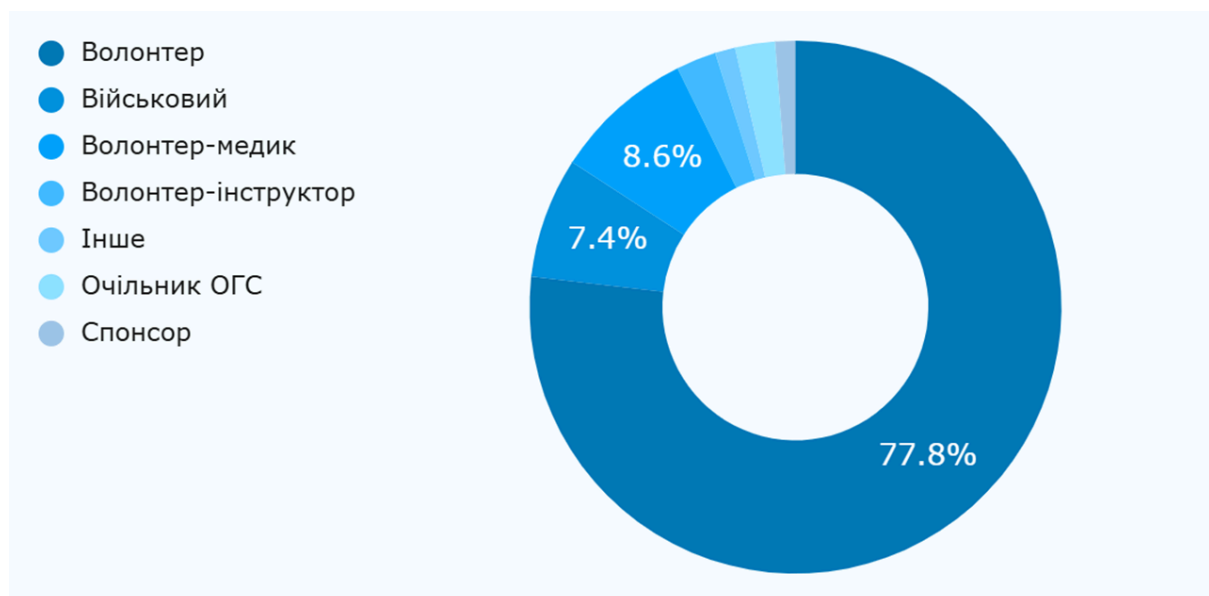

Рисунок 2. Розподіл респондентів за професійно-рольовим статусом (%), вересень 2024 - квітень 2025, N=81

Час першого приїзду в Україну

Аналіз хронології залучення іноземців до волонтерської діяльності в Україні демонструє чітко виражену тенденцію різкого зростання після початку повномасштабного вторгнення 2022 року. Лише 2,5% респондентів зазначили, що почали волонтерську діяльність в Україні до 2014 року, що відображає тодішній обмежений масштаб присутності міжнародних волонтерів.

Період після 2014 року вказали вже близько 5% респондентів, що корелює зі зміною безпекової ситуації після Революції Гідності та початку війни на Донбасі. Саме в цей

час в Україні формується новий тип міжнародної волонтерської участі – короткотермінової, кризовоорієнтованої та зосередженої на гуманітарній допомозі й підтримці внутрішньо переміщених осіб. Збільшення частки волонтерів у цей період свідчить про поступове розширення міжнародної уваги до українського контексту, однак масштаби такого залучення залишалися відносно обмеженими.

Показово, що 92,4% респондентів почали свою діяльність після 2022 року, що демонструє безпрецедентний стрибок у участі представників міжнародної спільноти. Повномасштабна агресія РФ стала різким каталізатором глобальної мобілізації підтримки України – як індивідуальної, так і організованої. Саме після 24 лютого 2022 року іноземні волонтери почали масово приїжджати задля надання гуманітарної допомоги, підтримки ЗСУ, участі у рятувальних операціях, медичної та тактичної підготовки, організації логістики, фандрейзингу та інших форм залучення.

Дані опитування показують, що абсолютна більшість опитаних іноземних волонтерів вперше прибула або була залучена до діяльності в Україні саме у 2022 році, на який припадає 57,9% усіх респондентів, що почали своє волонтерство після 2022 року. Цей рік став піком міжнародної волонтерської участі. У 2023 році відбулося помітне, але очікуване зниження темпів залучення, однак частка новоприбулих респондентів-волонтерів все одно залишалася високою – 24.3%. У 2024 році частка новозалучених іноземців, що пройшли опитування, складає 12,8%. Найменшу частку становить 2025 рік – 5%.

Один респондент вказав про намір приїхати ("Willing to come"), але ще не прибув в Україну.

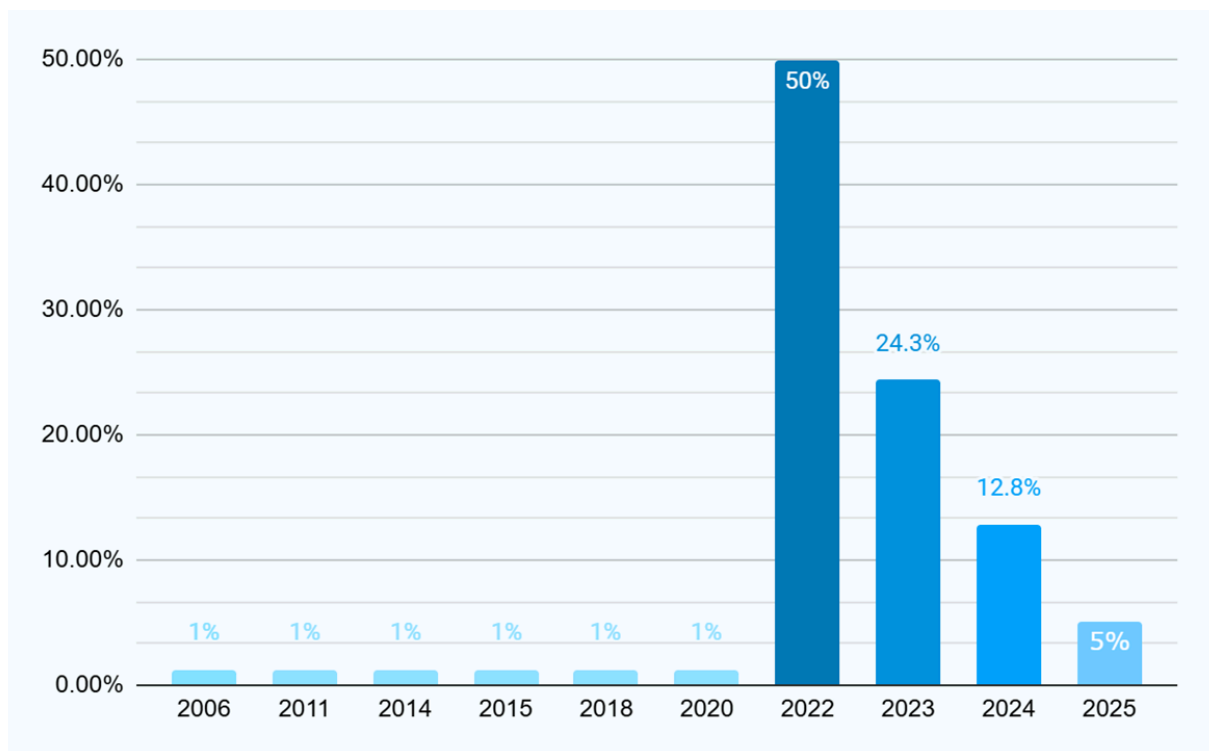

Рисунок 3. Розподіл респондентів за часом першого приїзду в Україну (%), вересень 2024 - квітень 2025, N=81

Визначення основних загроз та викликів з якими стикаються волонтери-іноземці в Україні

Під час консультацій Центру демократії та верховенства права в межах проєктної діяльності з підтримки ОГС, іноземні волонтери виділили ключові виклики, з якими вони стикаються під час перебування та роботи в Україні. Ці виклики стали методологічною основою опитника, при заповненні котрого респонденти мали розподілити їх за рівнем важливості та актуальності, що дозволило систематизувати отримані дані. До ранжування були запропоновані такі виклики: мовний бар'єр, складнощі з оформленням документів, невизначений правовий статус, проблеми з банківськими послугами та труднощі з медичним обслуговуванням.

Аналіз відповідей респондентів засвідчив, що **найбільшим викликом для іноземних волонтерів є складнощі з оформленням документів**, що визначає саме міграційно-правову сферу як найбільш проблемну. Цей фактор отримав найвищу частку критичних оцінок: 42,5% волонтерів визначили його як проблему №1, ще 23,75% – як проблему другого рівня значущості. У сукупності майже дві третини респондентів (66,25%) зарахували його до найбільш гострих бар'єрів. До цієї категорії респонденти відносять труднощі з продовженням перебування, відсутність передбачуваності у процедурі подачі документів, складність отримання візи D, а також різночитання вимог між різними територіальними органами ДМС.

На другому місці за важливістю опинився **мовний бар'єр**, який суттєво впливає на здатність волонтерів отримувати державні послуги та інтегруватися у локальні процеси. 23,75% респондентів оцінили його як найкритичніший, а ще 20% – як другий за важливістю. Волонтери-іноземці відзначали, що найбільші труднощі виникають саме під час комунікації з органами державної влади, медичними установами та банками, тоді як у повсякденній діяльності бар'єр є менш значущим.

Третім за рівнем важливості виявився **невизначений правовий статус іноземних волонтерів**. Його як проблему 1-го та 2-го рівнів важливості визначили по 23,75% респондентів відповідно, що демонструє стійке відчуття правової непередбачуваності.

Хоча **проблеми з банківськими послугами** не увійшли до трійки найкритичніших бар'єрів, для значної частини іноземних волонтерів вони залишаються помітним фактором складності. За результатами ранжування, лише 16,25% респондентів визначили цю проблему як найважливішу (оцінка 1), проте сукупний відсоток відповідей з оцінкою 1–3 становить майже 60%, що демонструє реальну поширеність цього виклику. Найчастіше респонденти вказували на такі труднощі, як відмова банків у відкритті рахунку без дозволу на тимчасове проживання, вимога широкого пакета документів, відсутність англomовної підтримки, блокування транзакцій або підвищена увага до платежів з-за кордону, зокрема донорських.

П'ятим за пріоритетністю, але не менш суттєвим, іноземні волонтери визначили **доступ до медичних послуг**. За суттєвістю виклику цей фактор отримав значну кількість оцінок середнього рівня: 26,25% поставили оцінку 3, що свідчить про помірну, але відчутну актуальність. Додатково 20% визначили проблему як четверту за значущістю, а 28,75% – як найменш критичну (оцінка 5), що демонструє високу варіативність досвіду залежно від регіону, статусу перебування та типу діяльності.

Респонденти зазначали труднощі з доступом до англомовних лікарів, незрозуміння процедур у системі eHealth, відсутність страхування або проблеми з його дієвистістю.

Що стосується актуальності цих проблем, більшість респондентів підтвердили, що зазначені виклики залишаються значущими для них або інших іноземних волонтерів. Водночас частина опитаних зазначила, що деякі проблеми вже були вирішені. Така динаміка свідчить про те, що хоча держава та громадський сектор поступово налагоджують процеси підтримки іноземних волонтерів, низка бар'єрів зберігається і потребує подальшого вдосконалення.

Загалом, отримані дані підкреслюють важливість комплексного підходу до підтримки іноземних волонтерів, включно з інформаційною, адміністративною та соціальною допомогою, що дозволяє не лише полегшити їхню діяльність, а й підвищити ефективність залучення до гуманітарних, соціальних та волонтерських програм в Україні.

Поточні виклики та загрози, ідентифіковані з відкритого формату опитування

Окрім ранжування заздалегідь ідентифікованих викликів, ми надали волонтерам можливість описати власний досвід у відкритому форматі, запитавши, з якими додатковими загрозами та труднощами вони стикаються під час діяльності в Україні. Отримані відповіді дозволили зафіксувати ширший спектр проблем, які також суттєво впливають на умови діяльності іноземних волонтерів. Виявлені загрози було систематизовано та кластеризовано, що дало змогу виокремити структурні закономірності та краще зрозуміти реальну картину їхньої взаємодії з українським середовищем.

Серед загроз респонденти найчастіше згадували про проблеми з документами та правовим оформленням їхнього перебування і діяльності в Україні – понад третина учасників опитування відзначили саме цей аспект як ключовий. Системно волонтери стикаються і з військовими ризиками, пов'язаними з перебуванням у зоні потенційної небезпеки, а також труднощами під час перетину кордону та ввезення гуманітарної допомоги, що негативно впливає на стабільність та оперативність їхньої роботи. Менш поширеними виявилися повідомлення про фінансові виклики та обмежений доступ до державних і цифрових сервісів, які, хоча й не є визначальними, усе ж впливають на загальну якість досвіду іноземних волонтерів.

1. **Проблеми з документами** стали однією з найбільш системних і частих перешкод, про які повідомили іноземні волонтери – 29 згадок або 35,8% усіх респондентів. Найбільше труднощів виникає під час отримання чи продовження віз та посвідок на тимчасове проживання.

"We need access and ease of applying for new/renewal of Visa D10 and TRP (temporary Residency Permit)"

"Потрібна доступність та простота подання заяв на нову/продовження візи D10¹³ та посвідки на тимчасове проживання".

Окремим викликом є реєстрація місця проживання: багато орендодавців відмовляються офіційно реєструвати іноземців, що унеможлиблює виконання законних вимог для підтвердження місце проживання у процесі отримання посвідки на тимчасове проживання.

"I want to do the right thing and register my address but no landlord has agreed and I'll be forced to pay a fine like I'm the criminal"

"Я хочу вчинити правильно і зареєструвати свою адресу, але жоден орендодавець не погоджується, і мене змусять платити штраф, ніби я злочинець".

Також респонденти підкреслюють брак чітких інструкцій щодо адміністративних процедур, що ускладнює їхнє перебування. Ці аспекти свідчать про потребу в удосконаленні правового механізму, спрощенні процедур і забезпеченні зрозумілої та доступної інформації для іноземців.

"There are no exact instructions and it's very hard to collect the information and understand what exactly, as foreigners we should do"

"Немає точних інструкцій, і дуже важко зібрати інформацію та зрозуміти, що саме ми, як іноземці, повинні робити".

2. **Військові загрози** посідають друге місце серед визначених іноземними волонтерами проблем – 20 згадок, або 24,7%. Респонденти, які працюють у прифронтових регіонах або регулярно здійснюють поїздки у небезпечні райони, підкреслюють постійний ризик, пов'язаний з активними бойовими діями. Найчастіше згадуються артилерійські обстріли, ракетні удари та атаки дронів, що є характерними для міст, розташованих поблизу лінії фронту.

"Frequent drone missile and bomb attacks on Kharkiv where I live"

"Часті атаки дронів, ракет та бомб у Харкові, де я живу".

Особливо складними ці умови є для медиків, які працюють безпосередньо на передовій та щодня перебувають під загрозою FPV-дронів і артилерії, виконуючи евакуаційні та стабілізаційні завдання.

"As combat medics we face threat all the time from the Russians, FPV drones and artillery"

"Як бойові медики ми постійно стикаємося із загрозами від росіян, FPV-дронів та артилерії".

Крім того, волонтери відзначають ризики, пов'язані з доставкою гуманітарної допомоги чи транспортуванням поранених у зонах активних бойових дій, де небезпека може виникнути раптово та бути непередбачуваною.

¹³ *Віза D-10 - спеціальний тип довгострокової візи для іноземних волонтерів, що дає право на перебування в Україні терміном до 1 року з можливістю подальшого отримання посвідки на тимчасове проживання.

"Security risk of frontline operations"

"Ризики безпеки під час операцій на передовій".

Сукупність цих факторів створює значний психологічний і фізичний тиск та вимагає від іноземних волонтерів високого рівня підготовки, координації й підтримки.

3. Респонденти також виокремили низку системних викликів, пов'язаних з **проходженням прикордонного та митного контролю** – 13 згадок, (16%), що безпосередньо впливає на своєчасність доставки гуманітарної допомоги та мобільність іноземних волонтерів. Одним із викликів є складність та непрозорість митних процедур. За свідченням учасників опитування, окремі регуляторні вимоги фактично унеможливають швидке ввезення гуманітарних вантажів із країн ЄС:

"This rule alone has made it extremely difficult and in some cases impossible for us to acquire aid from Western Europe"

"Лише це правило зробило надзвичайно складним, а в деяких випадках неможливим отримання допомоги із Західної Європи".

Окремо респонденти згадували і про затримки, спричинені значними чергами на кордоні, а також про поодинокі прояви корупції, що додатково ускладнюють переміщення персоналу та гуманітарних ресурсів. Сукупно ці фактори формують суттєві операційні затримки та збільшують витрати організацій, що працюють у прифронтових та деокупованих регіонах.

4. Серед викликів, визначених респондентами, окрему групу становлять **фінансові труднощі** – 11 згадок (13,6%). Часто волонтери вказували на проблеми з банківськими операціями з-за кордону, зокрема складнощі з переказом коштів на українські банківські рахунки, що ускладнює фінансове забезпечення їхньої діяльності.

"Difficulty getting money wired to my Ukrainian bank account"

"Складнощі з переказом грошей на мій український банківський рахунок".

Неможливість відкриття банківського рахунку без посвідки на проживання створює додаткові бар'єри, обмежуючи доступ до базових фінансових послуг і підвищуючи залежність від готівкових або неофіційних механізмів передачі коштів.

5. Ще одним викликом є **обмежений доступ до державних і цифрових сервісів** для іноземців, зокрема тих, що інтегровані в застосунок «Дія». Це суттєво ускладнює користування транспортними, адміністративними та соціальними послугами. Іноземні волонтери не можуть придбати квитки на міжнародні залізничні рейси або скористатися іншими електронними сервісами через відсутність українського цифрового документа:

"Have to be a Ukrainian citizen to book a train ticket from Ukrainian city to a city in another country. Example from Kyiv to Warsaw. Foreigners don't have the ID app. Or at least make it work with foreign EU/passports too."

"Щоб забронювати квиток на поїзд з українського міста до міста в іншій країні, потрібно бути громадянином України. Наприклад, з

Києва до Варшави. Іноземці не мають додатку з ID [ред. Дія]. Або хоча б зробіть так, щоб він працював і з іноземними паспортами ЄС.”

“Unable to use some services such as overnight trains due to (as a foreigner) being ineligible for DIA”

“Неможливість користуватися деякими послугами, такими як нічні поїзди, через те, що (як іноземець) я не маю права на Дію”.

Варто відзначити, що 8.6% респондентів вказали на відсутність загроз або не надали відповідь. Особливу увагу привертає взаємопов'язаність різних категорій загроз. Наприклад, проблеми з документами можуть ускладнювати доступ до банківських послуг, а нерозуміння іноземцями процедури реєстрації місця проживання впливає на можливість отримання посвідки на тимчасове проживання. Це підкреслює необхідність комплексного підходу до вирішення виявлених проблем.

Потреби у правовій допомозі

Під час аналізу було виявлено, що значна кількість іноземних волонтерів потребує правової підтримки. Респонденти мали можливість обирати кілька варіантів правової допомоги та додавати власні пропозиції, що дозволило зафіксувати широкий спектр запитів та проблем, з якими вони стикаються під час перебування та діяльності в Україні.

Найбільш затребуваною категорією правової допомоги серед опитаних іноземних волонтерів виявилася підтримка з питань правового статусу та міграційного законодавства, яку обрали 34,9% респондентів. Це свідчить про те, що для іноземних волонтерів ключовим є забезпечення легального перебування та розуміння процедур, які дозволяють безперешкодно виконувати волонтерську діяльність.

Другою за популярністю категорією стала взаємодія з органами державної влади – її обрали 33,7% респондентів. До цього напряму належать запити щодо роз'яснення адміністративних процедур та питань оформлення документів.

Менш поширеними, але все ж актуальними, були потреби у тлумаченні законодавства (11,6%) та у питаннях відшкодувань і компенсацій (5,8%). Ці категорії свідчать про те, що частина волонтерів стикається з більш спеціалізованими юридичними або фінансовими аспектами своєї діяльності, що вже потребує фахової юридичної допомоги із роз'яснення норм українського законодавства, що регулюють гуманітарну та волонтерську діяльність, супровід щодо відшкодувань і фінансових виплат з правильним оформленням документів та заяв, а також консультації щодо правових наслідків конкретних дій волонтера, підготовки або перевірки необхідних юридичних документів і оцінки можливих правових ризиків.

Варто відзначити, що 8,1% респондентів повідомили про відсутність потреби у правовій допомозі. Причини цього різноманітні: достатній досвід тривалої волонтерської діяльності,

“I am a long-term volunteer, and have learned to handle most issues”

"Я довгостроковий волонтер і вже навчився вирішувати більшість питань".

впевнене володіння українською мовою та розуміння необхідних адміністративних процедур,

"Я би не міг сказати що мені конкретно консультація потрібна так як я володію українською мовою та маю розуміння про Адміністративні процедури які мені потрібні" [мовою оригіналу].

а також короткостроковість перебування в Україні:

"For me as a German and EU-Citizen with a German Travel Health valid also in Ukraine and volunteering only 3 weeks at a NGO there I face(d) no problems at all."

"Для мене, як для громадянина Німеччини та ЄС, з німецькою медичною страховкою, яка діє також в Україні, і який лише 3 тижні працював волонтером в місцевій НУО, не було жодних проблем".

Легіонери

Серед респондентів-легіонерів найчастішим викликом є мовний бар'єр, особливо для громадян неангломовних країн. Недостатнє володіння українською або англійською мовами ускладнює взаємодію з командуванням, державними органами та іншими структурами, що суттєво впливає на ефективність виконання службових обов'язків та доступ до необхідної інформації.

Складнощі з оформленням документів також є пріоритетним викликом, часто оцінюваним як перший або другий за значенням. Незважаючи на прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України", невизначений правовий статус іноді створює непорозуміння або затримки у процесах легалізації перебування та військової служби.

Для деяких легіонерів медичне обслуговування є критично важливим, особливо для тих, хто перебуває у зонах активних бойових дій, проте загалом проблеми з банківськими послугами та доступом до медичних ресурсів сприймаються як менш значущі порівняно з мовним бар'єром та документальними процедурами.

Окремо варто зазначити специфічні загрози, з якими стикаються іноземні легіонери у зоні бойових дій. Часто згадувались ризики кримінального переслідування, як у межах українського законодавства, що виникають через неповне розуміння правових процедур, так і у країнах походження за участь в іноземних збройних формуваннях:

"At my second unit; my group of foreigners were looking to disband after we finished combat operations; so we were told we had to sign forms and then we could leave. But when we signed the forms and

left; we were labeled as deserters and charged as criminals in civil court"

"У моєму другому підрозділі наша група іноземців хотіла розформуватися після завершення бойових операцій; нам сказали, що маємо підписати документи і тоді можемо піти. Але коли ми підписали документи і пішли, нас назвали дезертирами і висунули кримінальні звинувачення в цивільному суді".

Для респондентів-легіонерів окремою специфікою є виклики, пов'язані з внутрішньою динамікою підрозділів та ризиками фізичної безпеки. Деякі респонденти повідомляли про погрози фізичною розправою від колишніх командирів або інших членів підрозділів. Окрему групу викликів становлять випадки сексуальних домагань. Для легіонерів, особливо тих, хто перебуває в іноземних військових формуваннях і не має достатньої правової та соціальної підтримки, такі інциденти становлять серйозну загрозу особистій безпеці.

Фінансові труднощі респондентів-легіонерів включають проблеми з оплатою праці та відсутність/затримку бойових виплат:

"Lack of pay. Salary unpaid. No combat pay"

"Відсутність оплати. Зарплата не виплачена. Немає бойових виплат".

Найбільш затребуваною категорією правової допомоги серед легіонерів залишається визначення правового статусу та міграційне законодавство. Запити стосуються оформлення та продовження правового статусу в Україні, роз'яснення міграційного законодавства та процедур отримання громадянства:

"Citizenship for service in the military?"

"Громадянство за службу в армії?".

Другою за популярністю категорією є взаємодія з органами державної влади та комунікація з військовим керівництвом:

"Communication with military authorities"

"Комунікація з військовим керівництвом".

У сукупності ці дані демонструють, що іноземні легіонери стикаються із поєднанням адміністративних, правових, фінансових та безпекових викликів, які потребують комплексного реагування та системного вирішення для забезпечення їхньої безпечної та ефективної служби в Україні.

РОЗДІЛ 5. ВЗАЄМОДІЯ ІНОЗЕМЦІВ-ВОЛОНТЕРІВ ІЗ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ

За результатами опитування, дві третини респондентів (67.9%) відзначили наявність певних складнощів у комунікації із представниками державних органів. Водночас, 22.2% опитаних повідомили про безперешкодну взаємодію, 9.9% не змогли надати однозначну оцінку.

Ті респонденти, хто визначив певні проблеми у взаємодії з державними органами, у **60% випадків виявляли складнощі в процесі отримання дозволів на перебування.**

На другому місці за поширеністю стоять **незрозумілі вимоги або процедури** – їх відзначили **49% респондентів**. Волонтери часто стикаються з непослідовністю або недостатньо чіткими інструкціями від державних органів, що ускладнює процес оформлення документів, отримання дозволів та виконання адміністративних формальностей.

"Foreign volunteers need a serious, competent counterpart they can turn to without being sent from one authority to another"

"Іноземним волонтерам потрібен серйозний, компетентний орган (посадова особа), до якого можна звернутися, не будучи відправленим від одного органу до іншого".

"Very often we have problems while crossing borders with humanitarian aid... Also obtaining temporary permit wasn't easy, as we couldn't find any clear instructions anywhere"

"Дуже часто у нас виникають проблеми при перетині кордону з гуманітарною допомогою... Також отримання дозволу на тимчасове проживання не було легким, оскільки ми ніде не могли знайти чітких інструкцій".

Мовний бар'єр при спілкуванні з чиновниками, який зазначили **45,5% респондентів**, також суттєво впливає на ефективність взаємодії з державними структурами. Обмежене володіння українською мовою ускладнює розуміння вимог, заповнення форм та комунікацію під час процедур. У деяких випадках респонденти вказували, що бюрократичні процедури стають фактично недоступними без сторонньої допомоги, що обмежує їхню оперативність та здатність самостійно виконувати необхідні дії у взаємодії з органами державної влади. Також визначають відсутність чітких англомовних чи багатомовних інструкцій.

"Officials not correctly understanding/following the state's requirements as posted on government websites. Each person interrupts the same information differently"

"Державні службовці неправильно розуміють/виконують державні вимоги, опубліковані на урядових веб-сайтах. Кожна особа по-різному трактує ту саму інформацію".

Проблеми з реєстрацією, відзначені **40% респондентів**, включають труднощі з підтвердженням місця проживання та оформленням необхідних документів, які є обов'язковими для легальної присутності та доступу до державних сервісів.

Затримки в обробці документів зафіксували **34,5% респондентів**, що свідчить про системні проблеми в роботі державних органів, які негативно впливають на швидкість і зручність оформлення волонтерських та легальних процедур.

Нарешті, **проблеми з визнанням іноземних документів** відзначили **23,6% респондентів**, що демонструє додаткові бюрократичні перепони для волонтерів, особливо у випадках легалізації попередньої освіти або професійного досвіду.

Під час аналізу було виявлено також низку системних викликів, які безпосередньо впливають на ефективність роботи іноземних волонтерів в Україні. Серед них виділяється відсутність єдиного підходу до застосування адміністративних процедур та відсутність англомовного супроводу іноземців під час проходження таких адміністративних процедур, оформлення документів. Значну проблему також становить складність реєстрації місця проживання, зокрема через неготовність орендодавців оформлювати документи офіційно, що перешкоджає легалізації перебування та доступу до державних сервісів.

Враховуючи високий відсоток респондентів, які стикаються з труднощами, та те, що майже **90% опитаних вважають ці проблеми досі актуальними**, результати дослідження підкреслюють необхідність комплексних змін у роботі державних органів з іноземними волонтерами. Пріоритетними напрямками покращення є:

- підвищення ефективності державних сервісів для іноземців;
- спрощення адміністративних процедур;
- забезпечення англомовного супроводу всіх процесів;
- впровадження єдиного підходу до застосування правил всіма державними органами;
- налагодження ефективної комунікації між іноземцями та урядовими структурами.

РОЗДІЛ 6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З огляду на зазначені вище виклики та загрози, респонденти також окреслили низку рекомендацій, спрямованих на поліпшення умов їхньої діяльності в Україні. Аналіз їхніх відповідей дозволяє окреслити пріоритетні напрями покращення, серед яких особливо виокремлюється адміністративна підтримка.

Респонденти підкреслили необхідність спрощення міграційних процедур для волонтерів, зокрема щодо отримання та подовження візи типу D-10. Часто згадувався запит на цифровізацію процесів, яка дозволила б значно зменшити бюрократичне навантаження та скоротити час очікування:

"Implement digital scheduling systems for appointments"

"Впровадити цифрові системи запису на прийом".

Окремо респонденти відзначали необхідність створення єдиних центрів обслуговування іноземних волонтерів у великих містах. Такі контактні пункти мали би стати універсальними "one-stop-shop", де волонтери могли б отримати всю необхідну інформацію та підтримку з питань міграції, реєстрації та взаємодії з державними структурами:

"There should be 1 clear contact point/service centre for dealing with foreign volunteers in all large cities. This contact point should be a one-stop-shop"

"Має бути один чіткий контактний пункт/сервісний центр для роботи з іноземними волонтерами у всіх великих містах. Цей контактний пункт має бути універсальним центром обслуговування".

Серед запропонованих заходів респонденти акцентували увагу на покращенні банківських послуг для іноземних волонтерів. Зокрема, йшлося про запровадження спеціальних пакетів послуг, що передбачають спрощену процедуру відкриття банківського рахунку та отримання документів англійською мовою, а також надання тимчасовим резидентам можливості користуватися повнофункціональними банківськими рахунками.

"Allow temporary residents to open fully-functional bank accounts"

"Дозволити тимчасовим резидентам відкривати повнофункціональні банківські рахунки".

Крім того, волонтери відзначали необхідність оптимізації митних процедур, зокрема прискореної обробки вантажівок із гуманітарною допомогою на кордоні для попередньо верифікованих організацій. Реалізація цих заходів, на думку респондентів, сприятиме зменшенню адміністративних бар'єрів, підвищенню оперативності доставки допомоги та підвищенню ефективності роботи волонтерів в Україні.

"Expedited processing of supply trucks at the border for pre-approved organizations"

"Прискорена обробка вантажівок з допомогою на кордоні для попередньо схвалених організацій".

Респонденти також наголошували на необхідності мовної адаптації у взаємодії з державними органами. Серед ключових заходів вони виділяли забезпечення можливості отримання англомовних консультацій, підготовку документації та офіційних інструкцій англійською мовою, а також впровадження англомовних сторінок на офіційних сайтах основних державних структур, що взаємодіють з іноземними волонтерами та легіонерами. Такі зміни дозволили б зменшити комунікаційні бар'єри, підвищити прозорість процедур та ефективність взаємодії з державними установами.

"All officials should know English"
("Всі посадові особи повинні знати англійську").

Крім того, респонденти відзначали потребу у наданні відповідного страхового покриття від комерційних страхових компаній для випадків ризиків, пов'язаних із війною, що дозволило б мінімізувати фінансові та правові ризики під час волонтерської діяльності в умовах воєнного часу.

Додаткові коментарі

Аналіз додаткових коментарів респондентів виявив декілька важливих аспектів. Одним із найбільших ризиків є зменшення міжнародної підтримки, зокрема в гуманітарній та волонтерській сферах, через наявність бюрократичних перешкод. Відсутність розуміння іноземцями процесів реєстрації, оформлення документів або ускладненість процедури отримання дозволу на тимчасове проживання можуть зменшити їхню ініціативність та зацікавленість, що в свою чергу може призвести до зниження рівня підтримки міжнародної спільноти.

Іншим аспектом є потреба в кращій інтеграції кваліфікованих іноземних фахівців, зокрема медиків, інженерів, фахівців з розмінування. Ці люди мають неоціненний досвід, і відсутність відкритості до співпраці чи чітких процедур взаємодії може призвести до втрати кваліфікованих кадрів. Для забезпечення стабільного та швидкого розвитку вкрай важливо створити умови для ефективної інтеграції іноземних експертів.

"The military system has a serious problem at the organisational level of dealing with skilled foreigners who want to help"

"Військова система має серйозні проблеми на організаційному рівні щодо роботи з кваліфікованими іноземцями, які хочуть допомогти".

"I am a psychoanalyst. I was able to go close to the front, meet soldiers and civilians in need of psychological care. I did my job, but without any supervision or place in a more established structure."

"Я психоаналітик. Мені вдалося опинитися поблизу лінії фронту, зустрітися з солдатами та цивільними особами, які потребували психологічної допомоги. Я виконував свою роботу, але без будь-якого супроводу чи місця в більш усталеній структурі".

"My professional skills are in payload integration in space exploration with NASA....[to improve my situation] perhaps officials who can direct me to how to best use my skills volunteering in Ukraine.

"Я маю професійні навички в галузі інтегрування корисного навантаження в космічних дослідженнях NASA... [щоб поліпшити мою діяльність] можливо, держслужбовці можуть підказати мені, як найкраще використати мої навички, працюючи волонтером в Україні".

Однак, незважаючи на численні виклики, багато волонтерів відзначають свій позитивний досвід діяльності в Україні. Висока мотивація волонтерів продовжувати свою діяльність в Україні ймовірно обумовлена відчуттям важливості їхньої роботи та реальним впливом, який вони мають на місцеві громади.

"I f*cking love this country and have given almost two years of time to help"

"Я дуже люблю цю країну і присвятив майже два роки допомозі".

ВИСНОВКИ

Іноземці-волонтери є вагомою підтримкою України, особливо після повномасштабного вторгнення. Ці люди долучаються до усіх напрямів волонтерської діяльності: допомоги Силам оборони та критично важливим службам, розвезення гуманітарної допомоги, розбору завалів, процесів відбудови тощо. Серед іноземних волонтерів також чимало тих, хто веде активну благодійну діяльність, залучаючи фінансову та матеріальну підтримку від своїх громад на користь України. Вони стають фактичними «посередниками» між Україною та світом, поширюючи правдиву інформацію та зміцнюючи міжнародну прихильність до України.

Представлені висновки відображають результати дослідження, проведеного з вересня 2024 по квітень 2025 року, в якому взяв участь 81 респондент – іноземні волонтери, медики та легіонери. На цьому етапі дослідження виявлено структуровану картину викликів та потреб іноземних волонтерів в Україні, а також запропоновані можливі шляхи їх вирішення та задоволення.

Так, найбільшою перепорою для діяльності волонтерів-іноземців є питання оформлення документів: 66,2% респондентів визначили його як найбільш гострий виклик. Дотичним до цього викликом, озвученим респондентами, є неоднаковість вимог різних територіальних підрозділів ДМС. У результаті саме бюрократичні процедури стають найбільшою перепорою для початку та продовження волонтерської діяльності в Україні.

Мовний бар'єр посідає друге місце серед найсерйозніших труднощів. Найбільше він проявляється під час взаємодії з органами державної влади, медичними установами та банками. У повсякденних ситуаціях проблема менш відчутна, однак у сфері послуг вона стає системним обмеженням доступу до базових сервісів.

Іншою проблемою є високий рівень правової невизначеності. Питання правового статусу як першу та другу за значущістю проблему визначили по 23,75% респондентів у кожній категорії. Це свідчить про стійке відчуття нестабільності, яке впливає як на можливість планувати діяльність, так і на загальний рівень безпеки перебування в Україні.

У сфері безпеки чверть опитаних відзначили військові загрози як основний ризик, зокрема артилерійські обстріли, ракетні удари та атаки FPV-дронів у прифронтових зонах.

Комунікаційні труднощі з державними органами є масовими та комплексними: 67,9% респондентів відзначили ті чи інші проблеми. Зокрема, 60% зіткнулися зі складнощами в отриманні дозволів на перебування, 49% – з незрозумілими або суперечливими вимогами та процедурами, 45,5% – з мовним бар'єром під час взаємодії з держслужбовцями. Для 95% опитаних ці проблеми досі залишаються актуальними.

Водночас, на відміну від безпекових викликів, з якими стикається будь-хто, перебуваючи в Україні під час збройної агресії РФ, на найбільш критичні виклики для іноземців-волонтерів можна вплинути позитивно через ефективні стратегії та скоординовані дії держави, бізнесу та громадського сектору.

Відповіді респондентів окреслюють низку напрямів, які можуть суттєво покращити умови діяльності іноземних волонтерів в Україні. Насамперед йдеться про спрощення та уніфікацію міграційних процедур – волонтери наголошують на необхідності оптимізувати процес отримання та подовження візи типу D-10, а також просять скоротити кількість контактів із різними органами та впровадити повноцінні цифрові рішення для іноземців.

Окремо респонденти виділили потребу у створенні єдиного сервісного центру для іноземних волонтерів у великих містах – своєрідного «one-stop-shop». Такий контактний пункт міг би забезпечувати комплексне обслуговування: консультації з питань міграції, супровід під час реєстраційних процедур, інформування щодо правового статусу та взаємодії з державними структурами. Централізована інфраструктура зменшила б фрагментованість практик і забезпечила би більшу прогнозованість адміністративних процесів.

Значну увагу респонденти зосередили на покращенні умов отримання банківських послуг. Серед ключових пропозицій: запровадження спеціалізованих продуктів для іноземних волонтерів, що включають спрощені процедури відкриття рахунків, доступність документації англійською мовою та можливість користуватися повнофункціональними банківськими рахунками вже на підставі посвідки на тимчасове проживання. Іншим аспектом є потреба в отриманні страхування, що включає ризики, пов'язані з війною. Респонденти зазначають, що можливість отримати відповідний страховий продукт у комерційних компаніях за розумною ціною суттєво підвищила б рівень захищеності іноземних волонтерів і зменшила б як фінансові, так і правові ризики їхньої діяльності.

Ці рекомендації допоможуть нівелювати проблеми нерозуміння процесів реєстрації, складності отримання дозволів на проживання, котрі знижують мотивацію іноземців долучатися до роботи в Україні, що, своєю чергою, впливає на сталість міжнародної гуманітарної допомоги. Відсутність усталених процедур для залучення висококваліфікованих спеціалістів-волонтерів також може призвести до втрати цінних компетенцій, особливо у сферах, де кадровий дефіцит відчутний найгостріше.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ВЗАЄМОДІЇ З ІНОЗЕМНИМИ ВОЛОНТЕРАМИ

На основі виявлених викликів, зокрема правових та у сфері застосування законодавства, сформовано рекомендації для покращення умов діяльності іноземних волонтерів та легіонерів в Україні. Ключовим завданням для України має стати створення єдиної системи комунікації з іноземними волонтерами і легіонерами та розвиток механізму співпраці суб'єктів, що взаємодіють із ними.

Міністерству закордонних справ України

- Розробити та забезпечити внесення змін до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» щодо скасування необхідності отримання візи D для волонтерів з країн безвізу на період дії воєнного стану та впродовж року після його завершення.
- Запровадити практику скасування консульських зборів для отримання візи типу D, що застосовується Південною Кореєю, Латвією, Німеччиною, Північною Македонією, Польщею, Румунією, Сербією, Словаччиною, Угорщиною, Чорногорією, Японією, визначивши чіткі і прозорі умови, що діятимуть до моменту припинення воєнного стану та ще не менше ніж 3 роки після його завершення.

Державній міграційній службі України

- Забезпечити доступ іноземців до отримання усної англomовної консультації через гарячу лінію ДМС щодо їхнього правового статусу.
- Проаналізувати можливість та наслідки спрощення вимоги щодо реєстрації та перевірки місць проживання волонтерів-іноземців на період дії воєнного стану та один рік після його завершення.

Національній соціальній сервісній службі України

- Розвивати та інформаційно наповнювати англomовний інформаційний блок на сайті НССУ, який буде містити консультації для іноземців-волонтерів стосовно здійснення волонтерської діяльності в Україні як українською, так і англійською мовами.
- Створити єдине вікно для звернень іноземців-волонтерів та зазначити на офіційній англomовній версії сайту НССУ контактну електронну адресу для звернень іноземців у разі виникнення додаткових питань стосовно здійснення волонтерської діяльності в Україні.

Міністерству оборони України

- Проаналізувати можливість використання офіційних мов Північноатлантичного Альянсу – англійської та французької – при підготовці іноземців-добровольців та наданні адміністративних послуг іноземним легіонерам. Адаптувати використання англійської, іспанської та французької мов у документації.
- Розробити та впровадити курси для покращення мовних навичок у підрозділах Збройних сил України, зокрема щодо вивчення англійської мови, та забезпечити відвідування цих курсів усіма представниками ЗСУ, які за посадою та у ході несення служби комунікують з іноземними легіонерами.

- Здійснювати належну перевірку повідомлень про сексуальні домагання та погрози фізичною розправою серед військовослужбовців та розслідувати ці випадки відповідно до чинного законодавства України.

Верховній Раді України

- Розробити і внести зміни до Податкового кодексу та підзаконних нормативно-правових актів, що стосуються спрощення оподаткування страхування волонтерів (зокрема, законопроект № 10040 від 13.09.2023).

Українським страховим компаніям

- Розробити пакет страхування для іноземців-волонтерів, який покриватиме витрати на лікування у разі отримання травми під час здійснення волонтерської діяльності в Україні, а також страхування воєнних ризиків.

Національному банку України та українським банківським установам

- Заохотити та ініціювати розробку та впровадження спеціальних банківських продуктів для іноземців, зокрема міжнародних волонтерів, які передбачатимуть спрощення процедур відкриття банківського рахунку, розширення переліку банківських послуг і можливість обслуговування англійською мовою.